

leute cet.; von D:r Wilh. Hoffman. 2 BB. Leipzig 1848». (6 Th. 10 gr.)

Priset är jmförelsevis ringa, då arbetet utgör nära 100 tryckta ark i Lexikon-format. De tillägg och rättelser, med hvilka detta handelslexikon för hvarje ny upplaga blifvit försedt, utgöra en borgen för dess fullständighet och pålitlighet. Genom sin författares namn rekommenderar sig: »Geschichte des Handels in Beziehung auf politische Oeconomie und öffentlicher Ethik; von D:r Ad. Lafaurie. Stuttgart 1848». (1 Th. 5 gr.)

Ämnadt till begagnande vid undervisningen i Real- och Handelskolor är ett litet kompendium: »Handels- und Industriegeschichte von der ältesten Zeit bis auf unsere Tage; von D:r Ad. Nischwitz. Leipzig 1848» (22 1/2 gr.). Vi äro likväl, ur stånd att något yttra om skriftens lämplighet för ändamålet.

10

I nästa nummer skall följa en kort hänvisning till den nyaste utländska Sköna Litteraturen.

J. V. S.

78 »OM SKOGARS SKÖTSEL I NORDEN.

20

EN SKRIFT, FÖRFATTAD I ANLEDNING AF DEN PRISFRÅGA H. M. KONUNGEN AF SVERIGE UPPGIFVIT, OM DEN FÖR SVERIGE MEST TJENLIGA HUSHÅLLNING MED RIKETS SKOGAR; AF C. C. BÖCKER. I D. ÅBO 1829».

Litteraturblad n:o 11, november 1849

Ehuru vi måste beklaga, att den insigtsfulle och skarpsinnige Författarens afhandling ända hittills varit oss obekant, hafva vi dock erfarit en kanske förlåtlig glädje, då vi i den aflidne landsmannens åsigt funnit stöd för vår egen i ämnet yttrade öfvertygelse. Likväl torde ref. för dem, som känna skriften, icke behöfva försäkra, att det ingalunda är denna tillfredsställelse, som vållar, att han anser afhandlingen ega ett utmärkt värde¹. Vid jmförelse med skrifter i samma ämne inom både den Tyska och Svenska litteraturen finner man nemligen densamma vittna om ett fördomsfritt och från all skolmessighet frigjordt omdöme samt i de flesta punkter vara en frukt af Förf:s egen omsorgsfulla erfarenhet och djupa eftertanke. Sjelfva framställningen ger redan genom sin enkelhet och sitt lugn tillkänna ett blott på saken rigtadt, arbetande sinne. Med ett ord: vi äro öfvertygade, att en för saken intresserad läsare ur denna skrift skall inhemta insigter, dem han på annat håll förgäfves söker, och att äfven hvar och en annan med nöje skall läsa densamma samt fatta intresse för den vigtiga fråga, den afhandlar.

30

40

Läsaren finner, att enligt titeln denna 17 ark starka I Del borde efterföljas af en andra Del. Någon sådan har likväl oss veterligen icke utkommit. Närvarande Del innehåller utom »Indelning» i »Första Afdelningen: Stats-ekonomisk åsigt af ämnet», i »Andra Afdelningen: Skogars skötsel», hvarefter följa fem »Bilagor», dels tabeller öfver skogsproduktionen, dels erfarenhetsdata för särskilda sätt af skogens användande.

50

¹ Ref:s egen okunnighet låter honom förmoda, att äfven mången annan saknar kunskap om denna skrift. Det är då en pligt både mot saken och Författaren att om densamma påminna.

Det skulle blifva för vidlyftigt att här uppräknade de särskilda punkter, Förf. i hvardera Afhandlingen behandlar. Det är icke en lärobok, han skrifvit, utan en undersökning åtföljd af några goda råd. Ordningen och momenterna i densamma äro derföre sådane, som sakens upplysande fordrat dem, och sammanhanget är det enkla resonnemangets, icke den systematiska framställningens.

Förf:s allmänna åsigt i afseende å skogarnes begagnande är den, att ingen art af användning utrotar skogen, utan att endast sättet att anlita och vårda den är för återvexten förderflig och för skogen förstörande.

10 Man hugger de vextligaste träden, kvarlemnande förtryckta träd och krymplingar; man tager på samma ställe litet i sender, återkommer ofta och nedtrampar sålunda ungskogen; man lemnar fritt åt drengar och arbetare att välja skog och träd efter sin bekvämlighet; man föder boskapen illa och håller den tidigt om våren och sent om hösten på bete, så att den afbetar ungskogens skott.

De medel, hvarigenom Förf. anser Styrelsen kunna åstadkomma en förbättrad skogsskötsel äro: allmogens upplysande om rätta sättet att sköta skog genom skrifter, instruktörers muntliga undervisning och förnämligast genom exempel af ordnad skogsskötsel i kronans skogar; frihet för utlänningar att exportera trädvirke, för eho, sådant vill, att

20 anlägga »skogsodande» verk, jernbruk, glasbruk, sågar o. s. v. samt upprensandet af landets strömmar – allt detta, för att höja skogsprodukternas värde; sambetets afskaffande, förlagskapital åt nybyggare och noggrann tillsyn öfver hans odlingsföretag m. m.; ordnandet af socknesällskaper eller komiteer för tillsyn öfver allmänningarne, öfver betandet, öfver försigtighetsmått vid svedjandet och skogsvägars anläggning.

Lärorikt är Förf:s förslag för öfvergången från blädning eller, såsom han benämner det, »gallringsbruk» till skiftesbruk. För öfrigt förutsätter han icke ens, att allmogen nu kan föras till skogsodling. Han föreslår hufvudsakligen: att i skogarne, sådane de nu äro, uthuggning

30 i skiften sker och jemnåriga, helst medelålders träd kvarlemnas; att ungskogen skyddas mot tramp och afbetande; att i den nödig utgallring företages; och sedan sålunda jemn skog i skiftena uppvuxit, att fällningen sker skiftevis med kvarlemnande af fröträd.

Förf. beräknar Sveriges dugligare skogsmark till 250 000 tunland, och afkastningen i närvarande skick till 60 kubikfot årligen pr tunland. Detta gör för riket 1 500 millioner kubikfot. Konsumtionen beräknas högst till 1 131 1/2 millioner kubikfot, deribland exporten paraderar

40 med det obetydliga quantum af 5 millioner kubikfot. Vid skiftesbruk anses afkastningen stiga med 100 P. C.; och Tredjedelen af den nyss antagna skogsmarken vore således tillräcklig att fylla det nuvarande behofvet, om skiftesbruk vore begagnadt.

Till prof meddela vi här ett längre utdrag så mycket hellre, som det angår den i vårt land ännu mest omtvistade frågan, nemligen gränserna för skogens fria användande.

»Bland allt, hvad Regeringen gjort och kunnat göra för skogarnes

50 vård, är intet af ett allmännare och vidsträcktare inflytande, än det, att de storskiftas och åt enskilda öfverlätas. En allmän erfarenhet intygar, huru de såsom allmänningar utan skonsamhet anlitas och ofta på ett oförsvarligt sätt förödas. En och hvar fruktar att grannen skall hinna begagna mera, och de yppersta skogar duka snart under för en sådan skogshushållning. Ehuru alla vidtagne författningar utvisa, huru Regeringen är öfvertygad om nödvändigheten af att

göra den enskilda omsorgen för egen nytta till vårdare utaf skogarne, torde likväl fråga kunna väckas, om icke några steg ännu på denna väg återstå att taga.

Det första vore, att alla både Krono-, Härads- och Sockne-Allmänningar måtte skiftas, om de äro af den vidd, att åtminstone 15 till 20 tunland tillfalla äfven dem, som äga eller komma att få de minsta lotter; eller i fall de äro mindre, att de då fördelas byalagen emellan, för att gemensamt efter den här nedan uppgifne plan skötas och begagnas. De allmänningar åter, som Höga Kronan ville än framgent hafva sig förbehållne, äfvensom Kronoparker och Gehäg, borde så behandlas, att deras skötsel må kunna återopas och framställas till föresyn, huru skog bör rätt skötas.

10

Det andra vore att åbo å Kronojord, Boställs-innehafvare likväl undantagne, borde få en lika fri och obehindrad dispositionsrättighet, som skattemannen öfver sin skog.

Emot dessa tvenne förslag torde man invända, att ehuru de under Statens närmare vård tagne Krono- och Härads-Allmänningar, äfvensom Kronohemmans-skogarne, icke kunnat till fullo för åverkan fredas, hafva de likväl, såsom erfarenheten utvisat, kunnat bättre skyddas än annan skog, och utgöra i nödens stund på många ställen en oskattbar tillgång, förutan hvilken man vore i största förlägenhet, isynnerhet om timmerskog. Häruppå skulle jag svara: Hvad Kronohemmansskogarne angår, så hafva de, såsom en och hvar, med verkliga förhållandet närmare bekant, väl vet, med få undantag blifvit anlitade så mycket åboen tarfvat, men med den skilnad, att, om han ägt tillstånd till det gjorda saluhygget, så hade detta ofelbart blifvit med mera uträkning och omtanka för skogens bestånd verkställt, än nu, då han icke kan anse skogen såsom sin egen. Skilnaden är alldeles densamma, som mellan en laglig ägares fruktskörd och en nattetid af tjufvar verkställd plundring, hvarvid merendels grenarne jemte frukten nedbrytas. Hvad åter de under Statens närmare förvaltning stående allmänningar angår, så vill jag icke neka, att så länge man uti skogsskötseln kan hjälpa sig med att endast *spara*, det nuvarande systemet kan hafva företräde framföre allmänningarnes ovilkorliga öfverlåtande åt enskilda, ehuru det är onekligt, att uti alla sådane skogar, de fleste gamla träd sparas långt utöfver sin rätta fällningstid; men då sparningsprincipen numera icke ensam är tillräcklig, utan man ovilkorligen måste tänka uppå en mera naturenlig reproduktion än hittills, blir förhållandet annat. Antingen måste Staten taga desse skogar under en ordentlig skötsel, eller ock öfverlåta dem till enskilte, under de vilkor, jag här nedan i IV Cap. får närmare utveckla.

20

30

40

Det tredje steget vore sambetets upphäfvande, och det *fjerde*, att uti de orter, der storskiftet går så långsamt, att man har att för de samfälta skogarne befara stor olägenhet, skogarnes storskiftande måtte föregå det af de öfrige ägora. Der skogarne äro välbehållne, är deras klassificerande lätt, och skiftet kan hastigt verkställas, och borde i slikt fall skogsskiftet gifvas så tillräckligt, att det i alla händelser må förslå; hvad som slutligen befinnes för mycket, kunde emot en lämplig förhöjning i mantalet få vid hemmanet förblifva. Om mindre enhet och sammanhang af skiften sålunda någon gång kunde uppstå, så vill sådant hafva föga att betyda, när man besinnar, att den nuvarande delningen, såsom dels icke bygd uppå nog utvecklade och bestämda begrepp om jordens grundvärde, dels verkställd med afseende å hushållningens och välmågens närvarande

50

skick, och af personer, hvilkas ringa lönevilkor icke nog höjt dem öfver frestelserna till väld, hvad heldre är, måste uti en aflägsnare framtid omgöras, och att således denna konsideration bör förfalla mot den vida större, att skogarne må med det första förvandlas till enskilt egendom.

2:o. Likasom alla med tacksamhet erkänna visheten af den princip, att skogarne åt enskilda öfverlåtas, så hör man ock ganska allmänt den önskan yttras, att äganderätten till dem måtte kraftigare tryggas mot våldsverkares ingrepp, allt som de med tiden få ett högre värde. Den milda rubrik af åverkan, hvarmed Lagen belagt allt olofligt bruk af annan mans skog, blir med tiden mindre lämplig. Att straffet efterhand skärpes, är derföre en icke obillig önskan, äfvensom den, att åverkan, då skogen hägnas eller ock blott vårdas, och efter en viss plan skötes, anses och bestraffas såsom annan stöld. Om på den ena sidan det är sant, att det, vid den tid, då Lagen stiftades, allmänna, af skogarnes samfällighet och rikedom föranledda omdömet om skillnaden emellan åverkan och stöld, gifvit anledning till Lagens stadgande, så kan det uppå den andra icke nekas, att just detta kommer mången att lättsinnigt betrakta annan mans äganderätt till dess skog, och att mot denna tillåta sig ingrepp, som han ingalunda kunde begå mot dess öfriga egendom. Men som, ibland ett Folk, som sjelft äger att stifta sig lagar, dessa måste rätta sig efter det allmänna omdömet, och detta åter ännu ingalunda anser åverkan lika brottslig som stöld, så skulle utsättandet af enahanda ansvar för denna ännu mera öka antalet af dessa olyckliga, hvilka, en gång tilltalte eller afstraffade för stöld, förlora andras och slutligen egen aktning, och blifva såsom menniskor och medborgare för alltid förlorade. Här möta ock de konsiderationer, att, enligt rättsbegrepp, äganderätten egenteligen uppkommer genom arbete, och att de allraminsta af nödfall påkallade, eller utaf det allmänna omdömet såsom oskyldiga och tillätne ansedde begagnanden af sådant från annan mans skog, hvarigenom honom ingen skada sker, per analogiam borde såsom snatteri anses och straffas, hvarigenom den allmänna sammanlefnaden blefve försvårad, och den dyrbara tron på en allmän redlighet (*fides publica*) utplånad. Om man fordom tillåtit sig vissa anomalier, och belagt efter allmänna omdömet oskyldiga gerningar med hårda straff, t. ex. fällandet af en Svan med lifsstraff, så kan detta ingalunda berättiga oss till tvifvel om Statens heliga pligt att undvika stadganden stridande mot folkets sunda och fina, af spekulationen merendels efteråt besannade, sinne för bedömandet af gerningars moralitet och graden af brottslighet. Då således namnet *åverkan* ännu måste åtminstone i någon tid bibehållas, då hvarken de, som slå efter åverkare, torde kunna sättas under större skygd än författningarne dem redan beviljat, eller utvägarne att leda åverkningensmål i bevis, så vidt jag förmår inse, än vidare kunna underlättas; såvida det måste anses såsom ett missbruk, att, som någorstädes skall praktiseras, enskilda få antaga torpare under namn af Skogsvaktare, som aflägga ett slags Embetsmanna-ed, och derefter likasom Statens Skogsbetjente äga vitsord uti åverkansmål; det ock är tillåtet, att efter omständigheterna så höja åverkansbot, att ansvaret för fällandet af ett träd blir större än half mansbot; så återstår för den, som vill hafva sina skogar skyddade, intet annat än att på deras skötsel nedlägga arbete, då han ofelbart skall se dem lika respecterade som annan egendom.

3:o. Mera än genom åverkan, och mera än genom någon annan

för Landets skogar menlig omständighet, om gallringsbruket, samfälligheten och kreatursbetet undantagas, hafva dessa lidit af den vårdslöshet, hvarmed elden behandlas, och de derigenom uppkomne skogseldar, hvilka skadat, icke allenast genom skogens förbrännande, utan än mera genom matjordens förtärande. Med skäl har vårdslöshet i denna väg varit strängt beifrad, ja ända derhän, att dulgaböter varit derföre likasom för menniskolif emellan åren 1670–1731 utsatte. Beklagligen hafva likväl det stränga ansvaret och de för upphofsmännens upptäckande utsatte premier varit utan önskad verkan. Man har anmärkt, att just det stränga straffet är orsaken dertill, att sådana förbrytelser sällan angifvas, och derföre föreslagit ett lindrigare. Ett sådant nedsättande af straffet vore likväl betänkligt. Obetänksamme kunde deraf taga sig anledning att ännu lätt sinnigare betrakta denna sak. Efter hvad mig synes, skulle det för ändamålet mest båta, om dessa mål behandlades såsom samvetssaker, det de ock merendels äro och förblifva, och det derföre af Presterskapet och uti Religionsböcker exempelvis nämndes och utvecklades, huru samvetlös och brottslig vårdslöshet uti denna väg är. Något kunde det ock verka, om ansvaret för dem, som icke hasta till dämpandet af en skogseld, skärptes. På de ställen, der skogen har ringa värde, är Allmogen gemenligen härtill ganska trög, och räknar förlusten af spillda dagsverken högre än förlusten af stora sträckor egen skog; straffad för andras förseelse skulle hon i sin tur straffa den, som vållat skadan, med en allmän förtryksamhet. Att medelst afstående af Kronans andel i böterne åt åklagaren, eller genom hans försäkrande om det utfästa premium äfven i sådant fall, att tillgång icke finnes hos den skyldiga, uppmuntra delatorer, har emot sig den stora betänkligheten af national-charakterens försämrande. Då en gång uti en framtid en ordentlig skogsskötsel med skiften uppkommer, blir det lättare att vid de nyss afdrifne skiften eller de, der trädplantorne ännu äro så späda, att de kunna tillochmed med lia afslås, mota elden. Den har ock svårare att fortkomma i de högstammiga och från skogsogräs rena skogar, som åtfölja ett skiftesbruk med långa perioder.

Vid framställandet af de regulativa författningar, genom hvilka Regeringen sökt till Statens bästa afmätta skogskonsumtionen, må jag billigt i: o nämna de författningar, genom hvilka Hon sökt utrota, eller åtminstone inom behöriga skrankor hålla svedjebruket; Icke för det svedjandet numera, sedan Sverige förlorat Finland, är af synnerlig vigt uti Statsekonomiskt afseende, utan såsom ett af de mest exstanta bevis, huru vådliga positiva ekonomiska stadganden alltid äro.

Svedjandet, denna äfven det Svenska åkerbrukets amma, som uti de äldsta tider, under århundraden närt Nationen, ådrog sig tidigt Regeringens uppmärksamhet. Man fäste sig vid den ödeläggelse af skogarne det föranledde, utan att besinna, det uti de landsorter, der detta sätt att producera säd begagnades, ingen möjlighet gafs att på annat vis draga parti af skogen; man förbjöd bruket af välterstock, denna enda utväg svedjaren äger att modifiera elden och få en lagom bränning; man förbjöd svedjandet på bergig, stenig och sandaktig grund, och likvisst funnos hela provinser som ingen annan jordmån ägde, och som absolut behöfde svedjandet för att subsistera; och sjelfva det så kallade Kyttandet på torr mark, som till och med blifvit så strängt straffadt, att skattemannen förlorat sin skatterätt, och kronobonde blifvit utan misskundsamhet vräkt från hemmanet, se vi

10

20

30

40

50

af Europas förste åkerbrukare, Engelsmännen, under iakttagande af vissa försigtighetsmått, med mycken förmån begagnas.

Svedjandet, rätt och försigtigt verkställdt, utgör, isynnerhet om det förbindes med jordens sorgfälliga plöjande (såsom i Finland), med utsående af gräsfrö (såsom det nu ofta skall ske i Småland), och om sveden brännes, medan kälan är uti jorden (såsom man i sednare tider skall med förmån börjat i Finland), är ett förmånligt sätt att, åtminstone till en tid, göra en eljest ofruktbar mark gräsbärande; klimatet mildras genom de stora landssträckor, som öppnas för solens fria verksamhet, och ehuru visserligen det, att, jemte gräs och mosse, merendels en del af *humus* förbrännes, är en misshushållning, så bör man besinna, att humus uti sitt råa skick icke assimileras, och att vid den kemiska process, under hvilken assimilationen sker, en stor del i alla händelser går i form af gaser förlorad; förbränningen är sålede i visst afseende att anse såsom en hastigare förruttelseprocess; och äfven den del deraf, som förvandlas till ett retande gödningsämne, kan den som rätt besinnar bondens ställning icke anse illa använd. Härmed vill jag visst icke hafva nekat, att missbruk utöfvas vid svedjandet, men jag yrkar, att de äro vida mindre skadlige, än man vanligen tror, och som kontrollen för att hålla denna näring inom sina vederbörliga skrankor är omöjlig, och hvarje författning endast skulle tjena såsom anledning för vexationer och onödiga resor, så synes det mig, att denna näring kan och bör fullkomligen frilåtas. För öfrigt anhåller jag, att få angående svedjebuket åberopa ett uti Bil. N:o 4 lemnadt utdrag af anteckningar, som jag för sex år sedan under en resa gjorde.

2:o. Ekens historia i Sverige är likaledes ett varnande exempel, huru litet författningar båta, som hafva allmänna rösten och folkets intresse emot sig. Om Bonden fått till sin nytta använda detta ädla träd, så skulle han åtminstone ej med yxa och borrh sökt förderfva, hvad han ej sjelf ägde tillstånd att begagna, och hade Regeringen dertill ännu kunnat skaffa honom god inkomst af sina ekar, så hade han ock ofelbart hägnat, vårdat och putsat uppvexande unga ekar, ja planterat sådane, och Landet skulle ännu äga rik tillgång på detta nyttiga trädslag, som blir af allt större vigt, ju solidare redskap och mera machinerier ett fullkomnadt åkerbruk fordrar. Den behållning Höga Kronan af detta regale äger, måste, då kostnaderne för att realisera och begagna det tagas i beräkning, vara högst obetydlig; och Statens förlust är gifven, då man tager i beräkning alla de dagsverken, som under resor, utsyningar och processer i och fördenskuld förspillras. En för Sverige högst välgörande sak vore det derföre, om Konung och Ständer kunde öfverenskomma om upphörandet af detta Regale, och Regeringen i stället uti egna skogar, genom skötande och vårdande af den ung- och medelålders ekskog, som redan är för handen, och anläggandet af nya skogar, sörjde derföre, att Statens skogar kunde ej allenast fylla flottornas och artilleriets behof, utan ock hafva att aflåta åt enskildta. Ett sådant frigifvande skall säkert hafva den följd, att allt som är huggbart på en gång fälles; men hvad vill väl detta betyda? trädet eller dess värde kommer ju Landet till godo, och man kan lita uppå, att emot ett träd, som fälles, skola tio snart hägnas och vårdas. Så förhatlig eken nu är för bonden, tror jag det ej skall behöfvas lång tid, förrän han kunde blifva så omstämd, isynnerhet om öfverlåtandet af en fullkomligen fri dispositionsrätt skedde mot åtagen förbindelse till

återplantering, och anläggandet af ordentliga trädkolor i hvar by, eller åtminstone i hvar socken.

Jag känner ej noga förhållandet; men efter hvad jag föreställer mig, bibehållas i allmänhet ekarne långt öfver sin rätta huggningstid. Jag vill visst ej tadla det estetiska sinne, som ofta ligger till grund för detta sparande. Aktningen för dessa oldfäder, med hvilka dyrbara familjeminnen, hogkomsten af märkvärdiga män och händelser så ofta är förenad, hedrar folket, och om sparandet af ekar och eklundar blifvit taget från denna sida, skulle säkert Svenska Bonden än i dag hysa samma heliga vördnad för dem som hans fäder.

10

Slutna fullkomliga ekskogar kan man, då sådane äfven under Skånes polhöjd fordra minst 160–200 år för sin mognad, ej vänta annorstädes än på Statens och rika godsägares jord. Äfven i de länder, der skogarne äga vida högre värde, se vi Regeringarne hafva t. ex. utfäst adelskap åt dem, som planterat 100 000 ekar.

Hvar i det herrliga Blekinge ekskog finnes, borde Staten lösa och taga honom under sin förvaltning. Börjar hon sjelf anlägga ekskogar, så kostar detta, förrän de uppnått den höjd och styrka som de förhanden varande medelålders och mognande träden redan äga, säkert Staten dubbelt så mycket.

20

Barkandet af unga ekar, deras begagnande till tunnstäfver, slagor m. m. dylikt, hvarigenom man kan draga parti af ungek, så att den som sått och planterat, äfven kunde hoppas att sjelf draga nytta deraf, äro ibland de kraftigaste motiver att egna detta trädslag mera uppmärksamhet, och böra derföre för ingen del hindras.

3:o. Inskränkningarne uti Bondens fria dispositionsrätt öfver mastträd och bjelkar hafva varit kanske de mest skadliga af alla. Det är svårt att se, om den rättighet Höga Kronan äger att utan eller emot en ringa lösen få sitt behof af mäster och spiror, eller endast en fåfång omsorg att spara varit skälet till inskränkningarne i begagnandet af mastträd och bjelkar, ja af sjelfva sågblocken, då skogsägare, genom den svårighet, hvarmed anläggandet af sågqvarnar beviljas, kastas i händerne på monopolister, som sällan aldrig betala honom mera, än att han äger för hvarje på blockens huggande och släpande användt dagsverke 1/2 eller 2/3 af markegångspriset, men allsintet för skogen. Med skäl har man jemfört de absoluta förbuden mot exporten af bjelkar, som vissa tider gifvits, med den princip att t. ex. söka befordra boskapsskötseln genom förbud mot boskapens slagande. De svårigheter man lagt uppå begagnandet af mastträd och bjelkar, äro just de som ledt yxan till deras rot. Uti Finland såg man Bonden, äfven 8–10 mil ifrån hamnarne, i betraktande af de svårigheter och omgångar hvarmed erhållandet af tillstånd att fälla ett mastträd för en bonde är förenadt, klyfva dem till plankor, ja till pertor, eller begagna dem till välterstock, för att bränna en sved. Nu hafva de sköna herrliga träden förglesnat, så att det kan vara mycket likgiltigt, hvad författningar Regeringen om dem vidtager, men exemplet är varnande. Hade begagnandet utaf den stora skatt af mastträd och ämnen till sådane, Riket för ett sekel sedan ägde, varit fullkomligen fritt, så hade ofantliga summor redan för denna artikel inkommit, och landet ägde i denna stund kanske flera mastträd än det nu har bjelkar.

30

40

50

Jemte ett fullkomligt frilåtande af masthugget, liten eller ingen tull på dem och allt annat groft virke, blir en fullkomlig frihet för en och hvar att anlägga sågqvarnar, der han tror sig finna tillgång på skog,

och kan skaffa sig rättighet till vattenfall, eller vill drifva verket med eld eller väder, eller möjligen äfven anlägga flyttbara sågar, att drifvas af pendel eller ångmachin, det mest välgörande steg Staten för storvirksskogarnes skyddande och framtida bestånd kan vidtaga; och under enahanda frihet kan ock med skäl skeppsbyggeriet så mycket heldre inbegripas, som tillståndet att sträcka en köl knapt någon gång blifvit vägradt, författningen således endast medfört spilld kostnad och arbete.

10 De redan existerande sågars privilegier kunna ej anses utaf ett sådant tillstånd förnärmade, emedan privilegierne aldrig innehålla något hinder för dem, som äga de skogar, på hvilkas tillgångar Sågen är funderad, att sälja sine block till hvem de behaga.

Jag tillstår dock att det är mycket betänkligt, att vid närvarande låga pris på trädvaror öppna de herrliga urskogarne i det inre Norrland fri fart till det sydliga Europas hamnar, der de ännu mer skulle sänka priset på denna vara. Det synes derföre mig vara uti mer än ett afseende nyttigt, att Höga Kronan uti dessa ödebyggder under sin disposition behåller så mycket skogar som möjligt, och tills framdeles förbjuder anläggandet af nybyggen eller torp inuti sådane,
20 men deremot upplåter de enskilda, äfven i Norrland, frihet, att såsom dem förmånligast synes begagna sina skogar.

4:o. Tjärbränneriet har med svedjebruket det gemensamt, att de numera, sedan Finland ej kommer i fråga, är af mindre vigt i Statsekonomiskt afseende. Jag vet att en af Sveriges förste Statsmän, hvilken jag för dess djupa och ljusa Statsekonomiska åsichter alltid skall akta och vörda såsom en Lärare, velat förvisa denna näring till vildarne, och kallat henne den sämsta näst slafhandeln. Men jag vågar påstå, att detta förräder, att han ej rätt kände henne. Till stöd
30 för detta påstående åberopar jag den uti Bil. N:o 4 uppgjorde kalkyl, för hvars pålitlighet jag kan gå i borgen. I stöd af denna vill jag fråga, hvilken annan näring skulle väl uti en aflägsen skog, der bjelkar ej finnas, eller derifrån de ej kunna utan stor svårighet exporteras (ty tjäran tål likväl vida längre landtransport än bjelkar), möjligen kunna begagnas? Dessutom är tjäran en begärligare vara, och handeln dermed mindre af rivaler än bjelkhandeln.

Af den åberopade bilagan synes, att 4 000 träd, hvardera af vid pass 6 cub.fots innehåll (således ungefär hvad 4 tunland, vid 80 eller 90 års ålder, kunna gifva), fordras för 45 tunnor tjära (en visst icke
40 ovanlig afkastning; ty man räknar till och med 3 tunnor tjära och deröfver af en så kallad Tjärdalsfamn, och i det här tagne exempel 2 1/4). Denna afkastning är vist ej stor, men då ingen annan utväg gifves, jag vill ej säga att förvandla skogen till penningar, utan ej en gång att under vintern sysselsätta de arbetskrafter, som för produktionen af denna artikel arbetat, är det då icke Statens vinst, att äfven denna näring under sådana omständigheter må idkas? Efter det här åberopade exempel fordrade produktionen af en tunna tjära, utom nära 2 dagsverken af häst och karl, 6 1/2 karladagsverken, deraf alla öke- och 3/5 af karladagsverken ske den tid, jorden är för åkerbruk-
50 sarbeten af frost tillsluten. Skulle deremot författningarne blifvit begagnade, så skulle vedens upphuggande och klyfvande fordrat mera arbete, och afkastningen af hvarje tjärdalsfamn varit en tredjedel af den uppgifne. Hvari hade väl i sådant fall Rikets vinst bestuckit sig? Det är sannt, den fällda skogen hade möjligen om 100 år kunnat inbringa Riket för t. ex. 300 bjelkar 15 000 Rdr, men

arbetaren hade fått 8 i stället för 24 skill. om dagen; blotta vinsten på ifrågavarande företag 130 Rdr, ansedd såsom ett kapital, som förräntas, stiger med ränta på ränta inom samma tid till 44 150 Rdr, och denna summa blir mer än fördubblad, om fallet vore sådant, att ingen annan möjlighet gifvits att under vintern sysselsätta de arbetskrafter, som för denna produktion arbetat. Dessutom bör man besinna, att 100 år härefter en vacker skog hunnit återväxa. Denna kalkyl bevisar ock, att i flere fall Statens intresse kan fordra ett skogsbruk med korta perioder, ehuru den mesta trädmassa och de

10

dugligaste alster produceras vid ett med längre omloppstid. Ett fullkomligt frilåtande äfven af denna näring är således efter min öfvertygelse allsicke vådligt, och om ock verkligen misshushållning någon gång sker, om man ej tager så mycket ved af träden som ske kunde, eller bränner tjära af groft virke i de orter, der sådant kunde exporteras, så ligger det likväl utom möjligheten af Statens befattning att förekomma sådane missbruk.

5:o. De band, hvarmed Läckterhygget varit belagdt, grunda sig till en del, likasom i allmänhet alla band på bruket af smått virke, uppå origtiga begrepp om skogars skötsel. Uti två eller tre kvadratmils rätt skött skog fås årligen genom gallring mera gårdband, än hela Sverige möjligen behöfver, och en lika stor sträcka skulle hvar år kunna lemna 7 å 800 000 läckter till export. Alla de bruk af skog, hvarigenom man kan begagna smått virke, borde, långt ifrån att hämmas, på allt sätt gynnas och uppmuntras, såsom det kraftigaste motiv till skogars vård för enskilda, som snart vilja skörda frukt af sitt arbete. Det är sannt, såsom läckterhygget blifvit verkställdt, har det ofta varit en ruin för goda ämnen till storvirksskog, men i alla fall hade man ej bordt förbjuda sjelfva saken, utan endast anbefalla gallring, då Riket, skogen och den enskilda, alla haft nytta äfven af detta skogsbruk, som för öfrigt, sedan Sverige är skildt vid Finland, är af liten vigt i Statsekonomiskt afseende. Och bör det i en framtid så mycket heldre kunna lemnas fullkomligen fritt, som sjelfva den längd läckterne mot sin ringa tjocklek äga, bevisar, att de skogar, från hvilka de äro tagne, blifvit rätt skötte.

20

30

6:o. Vid Jernbruken och deras skogar vill jag ej röra. Jernhandteringen har nu en gång blifvit en gynnad handtering, och hon är det med skäl, såsom en af Rikets grundpelare. Det enda i denna väg återstår att önska, vore: att Bruken och de verk, hvilkas bestånd beror af deras skogar, ville egna deras ordentliga och systematiska skötsel mera uppmärksamhet, en sak så mycket lättare, som den bäst bär sig, der skogarne afbrukas i stora massor, och af så mycket större vigt, som denna hushållning sedan kunde blifva det bästa efterdöme för andra landthushållare; att rättigheten, att af Kronan köpa sig kolningsräntor, aldrig gåfves för längre tid än 50 år, och att ändtligen ett fritt tillstånd till anläggandet af nya Bruk, Hamrar och Verk, må få höja de arma kolarenes förtjenst till hvad omständigheterna under en fri konkurrens möjligen medgifva».

40

Utrymmet förbjuder oss att meddela längre utdrag. Till det anförda tillägga vi blott ett par anmärkningar.

50

Läsaren finner, att just de punkter, hvilka Förf. anser utan konsekvens med afseende på Sverige, såsom svedjande, tjärbränning och läckterhygge, äro af vigt för skogshushållningen i Finland. Så mycket

mera förtjenar hans bedömande i dessa hänseenden vår uppmärksamhet.

Vid frågan om skogarnes tillräcklighet för framtida behof kan man icke nog akta sig att förblanda tvenne skilda saker: frågan om skog för exporten och den om skog för landets eget behof. Beräkningen öfver det senares belopp kan blott vara approximativ; exporten åter låter lätt kontrollera sig. Förf. har för dagliga behofvet beräknat 4 famnar = 400 kubikfot årligen på hvarje person af folkmängden. Den vanligaste famnsberäkning i vårt land är = 6.6.3 = 108 kubikfot. Det af Förf. angifna belopp motsvarar således nära 4 famnar ved för personen; och detta kan anses för tillräckligt, äfven då deri inberäknas byggnadstimmer, stängsel o. s. v. Summan, 1 000 millioner kubikfot för 2 1/2 million invånare, är derföre ingalunda för låg, men kan med slöseriet på ved i norden icke heller anses vara alltför högt tilltagen. Bruksrörelsen m. m. anses vidare behöfva 126 1/2 million kubikfot årligen. Men exporten från Sverige uppgick dåförtiden, för ungefär 25 år tillbaka, till endast 5 millioner kubikfot, d. ä. till mindre än 1/2 P. C. af hela skogsbehofvet! Låt nu vara, att exporten i Finland för det närvarande skulle utgöra 5 P. C, d. ä. 10 gånger större del af hela behofvet. Hvilka andra omsorger fordras då, för att bereda tillgång till dessa 5 P. C., än uppdrifvandet af priset på den skog, som är tjenlig för export?

När arbets- och transportkostnad afräknas, samt förlusten af skatar och grenar, hvilka på de flesta orter blifva obegagnade, så torde skogsegaren i Finland för 60 k.fot sågblock, d. ä. för årliga afkastningen af ett tunland skog, sällan hafva mera än 30 kopek S:r. Uppe i landet betalas honom stundom 25 à 30 kop. Assignationer i stubbhyra; han har då för 2 st. träd, ungefär = 60 k.fot ved, mindre än 20 kop. S:r. Hvad kan väl under sådane förhållanden uppmana honom att hushålla med sin timmerskog?

Jemte anläggning af skogsödande verk, som uppdrifva konkurrensen, och lättade vattenkommunikationer, är äfven handsågningsens spridande närmare kusterna ett medel att höja timmerskogens pris. Vi våga tro, att denna industri redan gifvit skogarne i sådane trakter högre värde.

I hvilka trakter i Finland röjes väl skogsbrist? Monne på södra kusten? I Helsingfors betalas 108 k.fot björkved med ungefär 3 1/2 Rbl S:r. Beräknas för fällning och huggning 30 kop., för transporten vintertid 1 Rbl 50 kop. S:r, så återstår för årliga afkastningen af tunlandet skog 94 4/9 kopek S:r. Denna afkastning är visserligen vida större än den för timmerskogen beräknade, men den visar icke ett pris, som skulle tillkännagifva skogsbrist. På orter längre upp i landet nedgår denna afkastning till 50 à 40 kop. pr tunland, och på de flesta orter kan afnämare icke fås till något pris. Skulle all duglig skog i landet gifva en årlig afkastning ens af 1 Rbl S:r pr tunland, så är vår öfvertygelse, att bonden snart öfverallt skall lära sig spara på densamma genom omtänksamt begagnande.

Brist på brännved, ehuru denna ingenstädes är så dyr som i Helsingfors och kanske i Wiborg, finnes i en del af Wiborgs län, i Karelska andelen af Kuopio län, i södra Savolaks, t. ex. S:t Michelsoken, i vissa soknar af Wasa län, i Limingå soken af Uleåborgs län. I de båda sistnämnda länen och orterna har förnämligast åkerbruket och till följd af dess utbredande saknaden af goda betesmarker utrotat skogen. I Karelen och Savolaks har svedjandet sin stora andel deri. Men svedjandet har blifvit så förderfligt, emedan storskifte så sent föregått. Anmärkningsvärdt är också, att i Östra Finland, der jorden

för det mesta är kronojord, skogen är mera medtagen än i andra delar af landet, der bonden fritt disponerar sin skog. Monne icke här Böckers ord om »en laglig egares fruktskörd» hafva sin goda tillämpning?

Det är nu icke för välståndet absolut nödvändigt, att samma individ skall ega åkerjord och skog. Arbetsfördelning och utbyte af produkter måste äfven i detta fall öka afkastningen. Men det är absolut förderfligt att någon del af jorden står öde, utan att ens bära skog. Hvad bör då göras för de skoglösa trakterna? Böcker besvarar frågan. Storskiftet bör påskyndas; skatteköpen böra främjas; sambetet bör afstyras, ungskogen skyddas mot kreaturen. Loftråd så sig ännu på en med gräs och mossa bevuxen mark. Men mångenstädes kan dennes uppkrattande blifva en nödvändighet, då äfven säkrast är, att frön utsås, hvilket sker med ringa kostnad. Härtill bör på sådane orter allmogen kunna ledas genom lära och exempel, emedan nöden tillika blir dess läromästare.

J. V. S.

79 OM SMÅ NATIONERS HANDEL OCH INDUSTRI.

Litteraturblad n:o 12, december 1849

»De största saker hafva skett genom små folk; de behöfde ansträngning» – säger Johannes von Müller i första boken af sina berömda: *Vier und Zwanzig Bücher allgemeiner Geschichten*. Och i inledningen till samma arbete säger han: »civiliserade folk blefvo då ett byte för barbarerna, när själsansträngningen hos dem upphörde; ty der den framlyser, tjenar allt densamma. Hvarest mesta lif finnes, der är segern»; – samt: »Endast *sederna* upprätthålla i sjelfva verket ett samhälle».

Den utmärkte sedeläraren faller förstanförda yttrande, då han talar om Fenicierna, deras handel, upptäckter och uppfinningar. Han finner under fortgången af sin framställning många tillfällen att i nationernas öden uppvisa vittnesbörd för så väl denna som de senare anförda satserna. Grekland, Rom, Venedig, Schweitz, Nederländerna, England – alla dessa länders och staters historie bevisar, hvarje på sin väg, för den kraft, som ligger i ett folks andliga lyftning, och för samhällets framgång och förfall med sedernas.

Undantager man Rom och Schweitz, hvilket senare lands betydenhet i världshistorien den berömde historieskrifvarens patriotism kanske något öfverskattar, så är det i ögonen fallande, huru ett maritimt läge, handel och industri utgjort vilkor och gifvit medlen för de små folkens världshistoriska uppträdande. Man kan till de anförda nämna: Judeen, Karthago, Genua, Portugal, Skandinaviska rikena och, framför alla, nutidens mest framstående företeelse af ett till antalet ringa folks vexande makt, Nordamerikanska Unionen, hvars stora andliga inflytande på Europas närvarande öden ingen kan misskänna.

Deremot finna vi knappt någonstädes ett liknande exempel på ett litet folk, som afstängdt från hafvet, skulle höjt sig till någon framstående betydenhet för den andliga kulturen. Man kan nämna det äldsta Persien, de Arabiska stammar, som först antogo Islam, Schweitz, Italiens småstater vid medeltidens slut, bland hvilka dock Persien och Arabien hade ett maritimt läge, ehuru det, såsom nästan öfverallt i den aflägsnare Orienten, blifvit jemförelsevis obegagnadt. Dessutom hade